

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา

รัฐบาลมีบทบาทในระบบเศรษฐกิจอย่างมากต่อการขยายตัว และการมีเสถียรภาพทั้งทางด้านราคาและทางด้านรายได้ โดยรัฐบาลมีการดำเนินการต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายผ่านทางนโยบายการคลัง ซึ่งก็คือ การเปลี่ยนแปลงการใช้จ่ายและการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีอากร รวมทั้งยังมีการก่อกำหนดนโยบายเพื่อชดเชยการขาดดุลจากทั้งแหล่งเงินทุนภายในและภายนอกประเทศที่ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน

การใช้จ่ายของรัฐบาลในประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยมีข้อจำกัดอย่างมาก เนื่องจากต้องคำนึงถึงรายได้ของรัฐบาลที่จะหาได้ โดยเฉพาะรายได้จากภาษีอากร (ปีทมา นิลวนษ์, 2536) ซึ่งมีสัดส่วนต่อรายได้รวมในช่วงที่ผ่านมาร้อยละ 90 และมีการพึ่งพิงภาษีทางอ้อมเป็นหลักหรือประมาณร้อยละ 70 ของรายได้ภาษีอากรรวม (ดังตารางที่ 1) ไม่เหมือนกับประเทศที่พัฒนาแล้วที่สามารถเพิ่มรายได้ของรัฐบาลได้ง่ายกว่า ดังนั้นในการประมาณการรายได้ของรัฐบาลจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการกำหนดค่าใช้จ่าย และมีผลต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับมาตรการทางภาษี ซึ่งหากการประมาณการรายได้ของรัฐบาลต่ำเกินไป ก็จะทำให้รัฐบาลกำหนดงบประมาณรายจ่ายในการพัฒนาประเทศที่ต่ำ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แต่หากมีการประมาณการรายได้ของรัฐบาลสูงเกินไป ก็จะทำให้เกิดปัญหารายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายในอนาคตได้

นอกจากนี้การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลก็มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ดังเช่นการเกิดวิกฤตการณ์การเงินในปี พ.ศ.2540 ซึ่งมีสาเหตุหนึ่งมาจากการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาคที่ผิดพลาดของรัฐบาลที่ไม่ทำการควบคุมการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่มากเกินไป จนเกิดภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่ (รังสรรค์ ฐานะพรพันธุ์, 2540) และภายหลังเกิดวิกฤติเศรษฐกิจดังกล่าวทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องก่อกำหนดนโยบายทั้งจากภายในและภายนอกมากขึ้น เพื่อนำมาใช้จ่ายในการแก้ปัญหาต่างๆ เพราะไม่สามารถหารายได้ให้เพียงพอกับความต้องการได้ในทันที

ตารางที่ 1.1 รายได้ของรัฐบาล ปีงบประมาณ พ.ศ.2537-2541

หน่วย : ล้านบาท

ปี พ.ศ.	รายได้รวม	รายได้จากภาษีอากร	รายได้จากภาษีทางอ้อม
2537	707175.00	625372.00	421221.00
2538	816607.60	731498.99	485401.46
2539	895987.40	808553.32	524309.09
2540	908838.60	808147.30	524798.60
2541	815356.00	731028.90	503287.60

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

ที่ผ่านมา มีงานศึกษาเกี่ยวกับภาครัฐบาลอยู่บ้าง แต่โดยมากแล้วไม่ได้คำนึงถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับข้อมูลอนุกรมเวลา และวิธีการประมาณการในอดีตยังไม่ได้พัฒนาเท่าที่ควร รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจย่อมมีผลทำให้ปัจจัยหลายๆ อย่างเปลี่ยนแปลงไปได้ ดังนั้นควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแบบจำลองภาครัฐบาล และการที่ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลอนุกรมเวลา ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหา Spurious Regression หรือความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริงได้ ดังนั้นในการศึกษานี้จึงใช้วิธี Cointegration and Error Correction Mechanism ที่เริ่มพัฒนาในช่วงกลางทศวรรษ 80 เพราะสามารถทำให้การประมาณการจากข้อมูลอนุกรมเวลา มีความถูกต้อง และน่าเชื่อถือมากกว่า การประมาณการ โดยวิธีทางเศรษฐมิติในอดีต (รังสรรค์ หทัยเสรี, 2538)

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อสร้างและประมาณแบบจำลองเศรษฐมิติสำหรับภาครัฐบาลของประเทศไทย
2. เพื่อใช้ในการพยากรณ์รายจ่ายและรายรับของรัฐบาลในระยะสั้นและระยะยาว
3. เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาจากการใช้ข้อมูลรายปีและข้อมูลรายไตรมาสของแบบจำลองเศรษฐมิติสำหรับภาครัฐบาลของประเทศไทย
4. เพื่อหาการปรับตัวของรายจ่ายและรายรับของรัฐบาลที่เข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว
5. เพื่อศึกษาผลกระทบเชิงนโยบายที่มีต่อรายจ่ายและรายรับของรัฐบาลไทย

1.3 ขอบเขตของการศึกษาและแหล่งที่มาของข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้จะทำการศึกษาในส่วนรายจ่าย รายได้ และการก่อหนี้สาธารณะของรัฐบาลไทย โดยใช้ข้อมูลทศัญญา รายปีในช่วงปี พ.ศ.2513 ถึง พ.ศ.2542 และรายไตรมาสในช่วงไตรมาสที่ 1 ของปี พ.ศ.2536 ถึงไตรมาสที่ 2 ของปี พ.ศ.2543 ซึ่งข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นสำคัญ โดยรายได้ของรัฐบาลเป็นข้อมูลรายได้นำส่งคลัง นอกจากนี้ยังใช้ข้อมูลจากหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.4 ประโยชน์ของการศึกษา

ในการประมาณการใช้จ่าย รายได้และการก่อหนี้สาธารณะของรัฐบาลจะช่วยให้รัฐบาลและเอกชนสามารถคาดการณ์ถึงรายได้ รายจ่ายและการก่อหนี้สาธารณะของรัฐบาลล่วงหน้า รวมทั้งการปรับตัวในการเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว เพื่อดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะภาครัฐบาลจะสามารถวางแผนและกำหนดนโยบายทางการคลังได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพในการสร้างความเจริญเติบโตและความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

1.5 องค์ประกอบของวิทยานิพนธ์

การศึกษานี้จะประกอบด้วยเนื้อหาดังต่อไปนี้

บทที่ 1 เป็นส่วนของบทนำ โดยจะกล่าวถึงที่มาและความสำคัญของการศึกษา วัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตของการศึกษาและแหล่งที่มาของข้อมูล และประโยชน์ของการศึกษา บทที่ 2 เป็นปริทัศน์ผลงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 เป็นทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา บทที่ 4 เป็นวิธีการศึกษา ส่วนบทที่ 5 และ 6 เป็นผลการศึกษแบบจำลองรายปีและแบบจำลองรายไตรมาส และบทสรุปและข้อเสนอแนะอยู่ในบทที่ 7